

Okan YEŞİLOT,

Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Kafkasya Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul / Türkiye

TÜRKİYE'NİN KARABAĞ SİYASETİ

Türkiye'deki kentlerin sokaklarına Azerbaycan'ın 44 günlük hak savaşını gösteren afişler asıldı

Karabağ Sorununun Tarihi Arka Planı

Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki Dağlık Karabağ sorunu bilinenin aksine Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla birlikte değil, Çarlık Rusya'nın XIX. yüzyılda Kafkasya'yı işgal etmesiyle ortaya çıktı. Revan ve Karabağ Hanlıklarının Çarlık Rusya tarafından işgal edilmesi ve başta Osmanlı Devleti olmak üzere İran ve Rusya sınırları içinde yaşayan Ermenilerin bu hanlıkların sınırları içine yerleştirilmesi günümüze dek sürecektir olan Karabağ sorununun temelini atmıştır. (1)

Karabağ nüfusunun Ermeniler lehine değiştirilmesi, Çarlık Rusya'nın yıkılmasından sonra kurulan bağımsız

cumhuriyetler döneminde de Azerbaycan'ın karşısına sorun olarak çıktı. Ermeniler, bu dönemden itibaren SSCB yönetimine birçok kez başvuruda bulunarak Dağlık Karabağ'ın kendisine bağlanmasını istemiş, bu istekleri ise SSCB tarafından her defasında reddedilmiştir. Bunun üzerine Karabağ'ı işgal etmek için askeri hazırlık yapmaya başlayan Ermeniler SSCB'nin son döneminde harekete geçti. 1988 yılında Ermenistan sınırları içinde yaşayan yaklaşık 300 bin Türk tarihi ata topraklarından kovularak kaçkın durumuna düşürüldü. (2)

SSCB'nin dağılmasından hemen sonra saldırılarına hız veren Ermeniler, 1991 yılında Hankedi'nin işgal etti. 1992 yılında ise İnsan Hakları İzleme Örgütü tarafından

“Bayraktar TB 2” PUA. Türkiye’den satın alınan silahlar Azerbaycan’ın zaferinde önemli rol oynadı

“en kapsamlı sivil katliam” olarak nitelendirilen Hocalı katliamı yaşandı ve Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışma zirve noktasına ulaştı. Bu olaydan sonra Ermeniler önce Kelbecer’i ardından ise Azerbaycan’ın önemli şehirleri olan Laçın, Şuşa, Ağdam, Cebrayıl, Fuzuli ve Zengilan’ı da işgal etti. (3) İki ülke arasında 1994 yılında sağlanan ateşkes ise zaman zaman yaşanan küçük çatışmalarla 2020 yılına dek sürdü.

Karabağ sorununu çözmek için devreye giren AGİT Minsk Grubu ise sorunun çözülebilmesi için yeterli girişimde bulunmadı. İki ülke arasında gerçekleştirilen görüşmeler her defasında olumsuz olarak sonuçlanırken, Rusya’nın desteğini arkasında hisseden Ermenistan Karabağ’da yeni bir “sözde Ermenistan Devleti” kurmak için harekete geçti.

Karabağ sorunu 1993 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine taşındı. Bu dönemde Konsey, Karabağ ile alakalı 822, 853, 874 ve 884 numaralı 4 önemli karar aldı. Bu kararlarda Ermenistan’ın işgal ettiği Azerbaycan topraklarını boşaltması ve kaçkın durumuna düşürülen Azerbaycan Türklerinin kendi topraklarına dönmesi istenmekteydi. (4) Ancak Ermenistan bu kararların gereklerini yerine getirmedi. 1993 yılından Eylül 2020’ye kadar Azerbaycan topraklarının yaklaşık %20’si işgal edilirken 1 milyona yakın kişi ise göçmen durumuna düşürüldü. (5) Ardı ardına alınan ve sonuçsuz kalan bu kararlar neticesinde harekete geçen Azerbaycan Cumhuriyeti ise bu dönemden itibaren ordusunu güçlendirmek adına önemli yatırımlar yapmıştır. 27 Eylül 2020’de başlayan ve Azerbaycan’ın zaferiyle sonuçlanan 2. Karabağ Savaşı ise Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine yeni bir boyut kazandırmıştır.

Türkiye’nin Karabağ Siyaseti ve İkili İlişkiler

Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan Dağlık Karabağ sorununun taraflarından biri de Türkiye’dir. Azerbaycan ile Ermenistan arasında 1992 yılından itibaren ara ara devam eden çatışmalar da 2016 yılına dek olumlu anlamda hiçbir gelişme kaydedilemezken 2016 yılında yaşanan çatışmaların Ermenistan tarafından başlatılması batının “Azerbaycan’ın toprak bütünlüğünü” destekleyen bir tutum sergilemesine neden oldu. Özellikle 2015 yılında gerçekleştirilen “Doğu Ortaklığı IV. Zirvesi”nde tüm ortak ülkelerin toprak bütünlüğünün ve bağımsızlığının desteklenmesine yönelik kararın kabul edilmesi ise Azerbaycan diplomasisinin bir başarısıydı. (6)

Türkiye ise olayların en başından itibaren Azerbaycan’ın yanında yer aldı. 1992 yılında Azerbaycan’ın önemli şehirlerinin Ermenistan tarafından işgal edilmesi üzerine harekete geçen Türkiye 1993 yılında Ermenistan sınırını karadan ve havadan kapattı. Aynı yıl, Ermenistan’a Türkiye üzerinden giden sevkiyatların geçişi durdurdu.

1992 yılından itibaren iki ülke arasında sayısız kere bozulan ateşkesin sonucusu Temmuz 2020’de yaşandı. Temmuz 2020’de Azerbaycan ile Ermenistan arasında sınır çatışması yaşanırken binlerce Azerbaycan Türkü Ermenistan’a tepki olarak sokaklara çıktı. Bu süreçte Azerbaycan Türkiye ile birlikte bir dizi askeri tatbikat gerçekleştirdi. Türkiye ise olası bir savaş durumunda her zaman Azerbaycan’ın yanında olduğunu dile getirdi.

Azerbaycan’ın Türkiye, Rusya ve İsrail’den silah ve insansız hava araçları satın aldığı bu dönemde Ermenistan ise askeri gücünü yalnızca Rusya’nın desteği ile sağlayabiliyordu. Nikol Paşinyan’ın uluslararası alandaki başarısızlıklarını

10 Aralık 2020'de Bakü'de düzenlenen Zafer Töreni'ne Türk askerlerinin katılımı Azerbaycan'a verilen desteğin açık bir örneğidir

gizlemek için 27 Eylül 2020'de yeniden saldırıya geçmesi Dağlık Karabağ meselesinde bir dönüm noktası oldu. Ermenistan'ın ağır silahlarla sivil halkı hedef alarak gerçekleştirdiği bu son saldırıya Azerbaycan ordusu çok sert karşılık verdi. Özellikle İHA ve SİHA'ların aktif olarak kullanıldığı savaşta Azerbaycan ordusu bariz üstünlük sağladı ve Ermenistan ordusuna büyük kayıplar verdirdi.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in sonraları" Paşinyan'ın gizlice savaşa hazırlık yaptığı Azerbaycan

istihbaratı tarafından bilinmekteydi" yönündeki açıklaması bu saldırının beklendiği ve hazırlıklı olduğunu göstermektedir. Paşinyan'ın 2019 yılında "Karabağ Ermenistan'ındır. Nokta." demesi ise hem kışkırtıcı hem de Azerbaycan'ın askeri anlamda hazırlıklı olmasını sağlayan bir söylemdir. (7)

Türkiye ise başta Cumhurbaşkanı Erdoğan olmak üzere üst düzey bakanlarının yapmış olduğu açıklamalarla bu süreç boyunca Azerbaycan'a her türlü desteği sağ-

layacağını beyan etti. Bu dönemde Mevlüt Çavuşoğlu'nun Bakü'ye gerçekleştirdiği ziyaret bu durumun göstergelerindedir. Ayrıca Türkiye, Fransa Senato-su'nun bu dönemde Dağlık Karabağ'ın bağımsızlığını tanımaya yönelik tavsiye kararı almasına da sert tepki gösterdi. Türkiye Dışişleri Bakanlığı bu karara yönelik yaptığı açıklamasında Fransa'nın Dağlık Karabağ konusunda kabul ettiği kararı "uluslararası hukukun en temel ilkelerinin hiçe sayılması" olarak nitelendirmekteydi. Fransa'nın

Türk askeri birlikleri, Azerbaycan-Türk askeri tatbikatlarına katılmak üzere Nahçıvan'a giriyor. 2021

Azerbaycan'ın Türkiye'den aldığı füze silahlarıyla, Ermenistan'ın Karabağ'da yıllar içinde inşa ettiği güçlü tahkimatlar imha edildi.

Azerbaycan'ın işgalden kurtardığı "kendi" topraklarından çekilmesi çağrısı ise gerçeklerden uzak bir anlayıştı. (8) Cumhurbaşkanı Aliyev ise bu dönemde gerçekleştirmesi olası barış görüşmelerinde Türkiye'nin de masada olmasını, hatta Rus askerlerinin yanı sıra Türk askerlerinin de bölgede yer almasını istediğine yönelik açıklamalar yaptı. Nitekim yapılan anlaşmadan sonra Rus heyetinin Ankara'ya gelmesi ve ikili görüşmelerin gerçekleştirilmesi, Rusya'nın da Ankara bu süreçteki varlığını kabul ettiğinin bir göstergesidir. Savaşın sonunda Cumhurbaşkanı Erdoğan, Aralık 2020'de Bakü'de gerçekleştirilen "Zafer Geçidi"ne katılmış, Haziran 2021'de ise Bakü'ye bir ziyaret daha gerçekleştirmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan en son 26 Ekim 2021 tarihinde Fuzuli Uluslararası Havaalanının açılışına katılarak Azerbaycan'a desteğini bir defa daha beyan etmiştir. (9)

Tüm bunların yanı sıra Türkiye ile Azerbaycan arasındaki askeri işbirliği 2010 yılında imzalanan "Stratejik Ortaklık ve Karşılık Yardım Antlaşmasına" kadar uzanmaktadır. Bu antlaşmadan hemen sonra iki ülke arasında ortak askeri tatbikatlar gerçekleştirilmeye başlandı. İlk olarak Kasım 2012'de "Kafkas Kartalı 2012" adıyla gerçekleştirilen askeri tatbikatlar, Temmuz 2013'te "TURAZ Şahini" (2014-2016-2018-2021) ve ardından "TURAZ Kartalı" (2013-2015-2017-2019-2020) isimleriyle devam ettirilmiştir. Her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen bu tat-

bikatların yanı sıra Türkiye, Azerbaycan Ordusunun kuruluşunun 100. yılı dolayısıyla gerçekleştirilen törenlerde Azerbaycan'ın yanında yer almıştır. Sonuncusu "Mustafa Kemal Atatürk 2021" adıyla tamamlanan bu tatbikatların amacı "işbirliği ve askeri koordinasyonun iyileştirilmesi" olarak açıklanmaktadır. (10)

27 Eylül 2020'de başlayan 2. Karabağ Savaşı sırasında Azerbaycan işgal altındaki topraklarını tek tek kurtarıken iki ülke arasındaki ateşkes Rusya'nın araya girmesiyle ancak 9 Kasım'da sağlanabildi. Rusya'nın araya girmesiyle imzalanan 10 Kasım 2020 tarihli ateşkes antlaşmasından sonra açıklama yapan İlham Aliyev ise antlaşmanın 5. maddesi gereği kurulacak olan "barış gücü merkezi"nde Türkiye'nin yer alacağını dile getirdi. Barış merkezinin görevi ise taraflar arasında ateşkesin devamlılığı ve denetimini sağlamaktır. Kasım 2020'de Türkiye'nin Azerbaycan'a asker göndermesi kararını alması Türkiye'nin bölgedeki varlığının kanıtı olarak kabul edilebilir. 30 Ocak 2021'de faaliyet başlayan ortak merkezde Türk-Rus askerleri ateşkesi korumak için birlikte görev yapmaktadır. (11) Bu Antlaşmayla; Zengilan, Gubatlı, Cebraıyl, Fuzuli, Şuşa savaşarak; Kelbecer, Laçın ve Ağdam ise yapılan anlaşmayla işgalden kurtarıldı.

44 günlük Karabağ Savaşı'ndan sonra bir araya gelen Türkiye ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı arasında Şuşa Beyannamesi imzalandı. İki ülke arasında siyasi, askeri

44 günlük savaş boyunca Türk haber kanalları Azerbaycan gerçeğini dünyaya yayınlıyor

ve kültürel birçok alanda stratejik bir ortaklık olarak nitelendirilebilecek bir anlaşma olan Şuşa Beyannamesi özellikle ihtilafli bölgelerin güvenliğine dayalıdır. Taraflar arasında seyahat kolaylığı başta olmak üzere ikili işbirliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesine yönelik olan bu anlaşma bir nevi "müttefiklik" sözleşmesidir. (12)

Ayrıca Türkiye 2. Karabağ Savaşı'nın sonuçlanmasının ardından Azerbaycan'ın işgalden kurtardığı bölgelerde imar için yaptığı çalışmalarında da yer almaktadır. Azerbaycan hükümeti yeniden imar edilecek şehirler için özellikle Türk iş adamlarının bölgedeki yatırımlarını kolaylaştıracak adımlar atmaktadır. Savaşın sonunda yaklaşık 30 yıldır kapalı olan "Zengezur Koridorunun" açılması ise Türkiye-Azerbaycan arasında ulaşım ve ekonomi açısından sağlanacak yeni bir bağlantı olacaktır. Bu koridor sayesinde Azerbaycan üzerinden Türkiye ile Türk Dünyası arasında kesintisiz bir yol da sağlanacaktır. Ayrıca Türkiye'nin ilk mayın temizleme aracı MEMATT'ın ilk ihracatı da Azerbaycan'a yapıldı. İlk tatbikatlardan sonra MEMATT Ermenistan işgalinden kurtarılan bölgelerdeki mayın temizleme çalışmalarına katıldı. (13)

Sonuç

Eylül 2020'de 44 günlük 2. Karabağ Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Türkiye, Azerbaycan'a her türlü konuda destek vereceğini ilan etmiş, savaş boyunca ve sonrasında

da tüm gerekleri yerine getirmiştir. Cumhurbaşkanı ve bakanlar düzeyinde karşılıklı olarak yapılan ziyaretler ve açıklamalar bunu teyit etmektedir. 2. Karabağ Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin bölgedeki etkinliği daha da artmıştır. Türkiye, anlaşma masasında olmamasına rağmen Ağdam'daki gözleme noktasında Rusya ile beraber görev yapmaktadır. Bu durum Azerbaycan'a destek açısından önemlidir. İşgalden kurtarılan bölgelerin imar edilmesi, yolların ve havaalanlarının yapılması, bu bölgelerden mayınların temizlenmesi konusunda da Türkiye Azerbaycan'a destek vermektedir. Türk Devletinin ve Türk Milletinin Kardeş Azerbaycan'a verdiği destek her alanda devam edecektir. 🌟

Kaynakça

1. Okan Yeşilot, "Karabağ "Savaş Diplomasisi"yle Geri Alınacak", Düşünce Mektebi, 13.10.2020.
2. Nesrin Sarıahmetoğlu, Karabağ, IQ Yayınları, İstanbul 2011, s. 13; Arşiv Belgelerine Göre Kafkaslar'da ve Anadolu'da Ermeni Mezâlimi I 1906-1918, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005, s. 10-11; Okan Yeşilot, "Türkmençay Antlaşması ve Sonuçları", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.

Azerbaycan'ın zaferini anlatan birçok belgesel Türk gazeteci tarafından yapılmıştır.

- 36, Erzurum (2008), s. 193; Yaqub Mahmudov, Kərim Şükürov, Qarabağ Real Tarix, Faktlar, Sənədlər, Təhsil Nəşriyyatı, Bakı 2005, s. 86.
3. Uğur Güler, Elçibey, Ötüken Yayınları, İstanbul 2006, s. 83; Nesrin Sarıahmetoğlu, "10. Yılında Hocalı Olaylarının Değerlendirilmesi", Karabağ, IQ Kültür SanatYayıncılık, İstanbul 2011, s. 79-86, Musa Kasımov, "Rusya'nın Azerbaycan Politikası", Avrasya Dosyası, C. VII, S. 4, (Kış 2001-2002), s. 255; Yuri Pompeyev, Qarabağ Qan İçində, Azərbaycan Ensiklopediyası Nəşriyyat Poligrafıya Birliyi, Bakı 1996, s. 134.
  4. Bahadır Karimov, Haydar Aliyev Döneminde Azerbaycan Cumhuriyetinin Dış Politikası (1993-2003), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul 2007, s. 17.
  5. Okan Yeşilot, "Kafkasya'nın Yükselen Yıldızı: Azerbaycan", Türkiye Günlüğü, S: 146, (Bahar 2021), s. 5-19.
  6. Ali Hesenov, Muassır Bəynəlxalq Münasibətlər və Azərbaycan'ın Xarici Siyasəti, Azərbaycan Nəşriyyatı, Bakı 2005, s. 242-247; Nəcəfov, "Azərbaycan'ın Milli Təhlükəsizlik Problemləri: Nəzəri Məsələlər", Beynəlxalq Həyat, C. II, No 4, (1998), s. 7-8; Uluslararası teşkilatların konu ile ilgili çalışmaları ve çözüm modelleri için bkz. Nesrin Sarıahmetoğlu, "Azerbaycan'ın Bağımsızlığının 20. Yılında Karabağ Meselesi", Bağımsızlıklarının 20. Yılında Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye, İstanbul 2012, s. 133-170; B. Aras, R. Yılmaz, "Azerbaijan's Far Eastern Orientation and South Korea", Korean Journal of Defence Analysis, S. 21/3, s. 329-343; Haluk Alkan, Azerbaycan Paradoksu Azerbaycan'ın İç ve Dış Politikası, Usak Yayınları, Ankara 2010.
  7. Okan Yeşilot, "Türk Askeri 102 Yıl Sonra Yeniden Azerbaycan'da", Anadolu Ajansı, 19.11.2020.
  8. Okan Yeşilot, "Fransa-Türkiye İlişkilerinde Dağlık Karabağ Gerginliği", Anadolu Ajansı, 1.12.2020.
  9. <https://qha.com.tr/haberler/politika/cumhurbaşkanı-erdogan-dan-azerbaycan-a-resmi-ziyaret/325082/>; <https://www.trthaber.com/haber/gundem/azerbaycanda-zafer-gecidi-toreni-duzenlendi-537455.html> [Erişim tarihi: 31.10.2021]
  10. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/10-yilinda-azerbaycan-turkiye-stratejik-ortaklik-anlasmasi-ve-ortak-askeri-tatbikatlar/1937068>; <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/tsk-turaz-sahini-tatbikatinin-goruntulerini-paylasti>; <https://www.defenceturk.net/turaz-sahini-2021-tatbikati-konyada-icra-ediliyor>; <https://www.trthaber.com/haber/gundem/turaz-kartali-tatbikatindan-yeni-goruntuler-506972.html>; <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turaz-kartali-2019-tatbikati-suruyor/1574256>; <https://www.cnnturk.com/dunya/azerbaycan-ordusunun-100-yili-kutlaniliyor> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].

Azərbaycan'ın zaferindən sonra Karabağ'da faaliyet gösteren Türk-Rus Ortak Gözlem Merkezi

11. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/daglik-karabag-da-turk-rus-ortak-gozlem-merkezi-faaliyetini-surduruyor/2135267> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
12. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/susa-beyanname-si-bolgesel-baris-ve-is-birliginin-teminati/2280430> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
13. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turk-uretimi-mayin-temizleme-araci-mematt-azerbaycanda-tum-testleri-gecti/2140103> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
14. Alkan, Haluk.; *Azərbaycan Paradoksu Azərbaycan'ın İç ve Dış Politikası*, Usak Yayınları, Ankara 2010.
15. Aras, B. ve R. Yılmaz, "Azerbaijan's Far Eastern Orientation and South Korea", *Korean Journal of Defence Analysis*, S. 21/ 3.
16. Arşiv Belgelerine Göre Kafkaslar'da ve Anadolu'da Ermeni Mezâlimi I 1906-1918, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.
17. Güler, Uğur; Elçibey, Ötügen Yayınları, İstanbul 2006.
18. Hesenov, Ali; *Azərbaycanın Xarici Siyasəti: Avropa Dövlətləri və ABŞ (1991-1996)*, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, Bakı 1998.
19. Karimov, Bahadır; *Haydar Aliyev Döneminde Azərbaycan Cumhuriyyətinin Dış Politikası (1993-2003)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul 2007.
20. Kasimov, Musa; "Rusya'nın Azərbaycan Politikası", *Avrasya Dosyası*, C. VII, S. 4, (Kış 2001-2002).
21. Mahmudov, Yaqub-Kərim Şükürov, *Qarabağ Real Tarix, Faktlar, Sənədlər, Təhsil Nəşriyyatı*, Bakı 2005.
22. Nəcəfov, "Azərbaycan'ın Milli Təhlükəsizlik Problemləri: Nəzəri Məsələlər", *Beynəlxalq Həyat*, C. II, No 4, (1998).
23. Pompeyev, Yuri; *Qarabağ Qan İçində*, Azərbaycan Ensiklopediyası Nəşriyyat Poligrafiya Birliyi, Bakı 1996.
24. Sarıahmetoğlu, Nesrin; *Karabağ*, IQ Yayınları, İstanbul 2011.
25. Sarıahmetoğlu, Nesrin; "10. Yılında Hocalı Olaylarının Değerlendirilmesi", *Karabağ*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2011.
26. Sarıahmetoğlu, Nesrin; "Azərbaycan'ın Bağımsızlığının 20. Yılında Karabağ Meselesi", *Bağımsızlıklarının 20. Yılında Türk Cumhuriyyətləri və Türkiyə*, İstanbul 2012.
27. Yeşilot, Okan; "Türkmençay Antlaşması ve Sonuçları", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 36, Erzurum (2008).
28. Yeşilot, Okan, Özdemir, Burcu, "Türkiye ile Ermenistan Arasında İmzalanan 10 Ekim 2009 Protokolleriyle İlgili Bir Değerlendirme", *Bağımsızlıklarının 20. Yılında Türk Cumhuriyyətləri ve Türkiyə*, İstanbul 2012, s. 171-194.
29. Yeşilot, Okan, "Kafkasya'nın Yükselen Yıldızı: Azərbaycan", *Türkiye Günlüğü*, S: 146, (Bahar 2021), s. 5-19.

Karabağ'daki Türk-Rus Ortak Gözlem Merkezi, yeni bir çatışmanın önlenmesinde önemli rol oynamaktadır

Elektronik Kaynaklar

1. Okan Yeşilot, "Türk Askeri 102 Yıl Sonra Yeniden Azerbaycan'da", Anadolu Ajansı, 19.11.2020.
2. Okan Yeşilot, "Fransa-Türkiye İlişkilerinde Dağlık Karabağ Gerginliği", Anadolu Ajansı, 1.12.2020.
3. <https://qha.com.tr/haberler/politika/cumhurbaşkanı-erdogan-dan-azerbaycan-a-resmi-ziyaret/325082/> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
4. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/azerbaycanda-zafer-gecidi-toreni-duzenlendi-537455.html> [Erişim tarihi: 31.10.2021]
5. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/10-yilinda-azerbaycan-turkiye-stratejik-ortaklik-anlasmasi-ve-ortak-askeri-tatbikatlar/1937068> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
6. <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/tsk-turaz-sahini-tatbikatinin-goruntulerini-paylasti> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
7. <https://www.defenceturk.net/turaz-sahini-2021-tatbikati-konyada-icra-ediliyor> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
8. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/turaz-kartali-tatbikatindan-yeni-goruntuler-506972.html> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
9. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turaz-kartali-2019-tatbikati-suruyor/1574256> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
10. <https://www.cnnturk.com/dunya/azerbaycan-ordusunun-100-yili-kutlaniliyor> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
11. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/daglik-karabagda-turk-rus-ortak-gozlem-merkezi-faaliyetini-surduruyor/2135267> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
12. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/susa-beyanname-si-bolgesel-baris-ve-is-birliginin-teminati/2280430> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].
13. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turk-uretimi-mayin-temizleme-araci-mematt-azerbaycanda-tum-testleri-gecti/2140103> [Erişim Tarihi: 31.10.2021].